

Politični ogled.

Dogodki na Balkanu.

Ker so dogodki, ki se vrše ravnokar na Balkanu, velevažnega pomena za celo Evropo, bomo odšedaj tudi na te dogodke obračali več pozornosti. Listi so prinesli o teh dogodkih sledeče podrobnosti: Bulgarske čete so zopet pričele delovati. To je brezdvomno v zvezi z bulgarsko-turškim sporom. Tako je napadla bulgarska četa grško vas Sorbo, v Popesu, Iveni in Mirniku so Bulgari ubili več Srbov. — Bulgarska vlada je poslala vsem velevlastem noto, v kateri razlaga, kakšni so razlogi, da ne more orientalske železnice vrniti. — Rumunski vojni minister je zapovedal mobilizirati 3. divizijo baje vsled posebne želje velevlasti. — V Budimpešti je dospel bulgarski podpolkovnik Toskov, da nabavi konj za topništvo. Prve vagonne knje v vrednosti 450.000 fr. so že odposlali v Bulgarijo. — „Berliner Tagblatt“ poroča, da bo tudi Srbija ugovarjala proti temu, da se je Bulgarija polastila rumelske proge. — Dne 3. t. m. so prinesli listi brzojavko, da je avstrijski poslanik v Parizu, grof Khevenhüller, izročil predsedniku Fallieresu lastno-ročno pismo cesarja Franca Jožefa. V tem pismu da je vzhodno vprašanje na splošno razloženo s posebnim ozirom na eventualno priklapljenje Bosne, ne da bi cesar od Francije izrečno zahteval, naj vanje privoli. — V zadevi rumelske proge orientalske železnice, katere se je Bulgarija proti dolečbam berlinske pogodbe polastila, je bulgarska vlada poslala velevlastem spomenico, ki vsebuje marsikateri res tehtni vzrok za priklapljenje železnice. Najvažnejši je pač ta, da je narodna obramba Bulgarije zelo obtežena, ako ostane proga še dalje turška last. — Bulgarski ministrski svet je dne 4. t. m. sklenil, da orientalske železnice ne vrne in se s Turčijo sploh ne pogaja. — Rusija je stavila predlog, naj se sporna zadeva s Turčijo izroči v presojo vsem velevlastem. — V francoskih krogih, ki so v tesni zvezi s knezom Ferdinandom, se govori, da se knez v resnici bavi s proglasitvijo neodvisnosti svoje kneževine. Kar se Turčije tiče, ni verjetno, da bi na to proglasitev odgovorila z vojsko. — Vesti, da je Rumunija mobilizirala armado z ozirom na bulgarsko-turški spor, so neresnične. — Dne 5. t. m. so prinesli listi sledečo vest: Včeraj je dospel knez Ferdinand iz inozemstva v Ruščuk in se je med viharnim navdušenjem razglasil za kralja, proglasil Bulgarsko za neodvisno in vzhodno Rumelijo priklaplil bulgarskemu kraljestvu. — Bulgarsko ministertvo je že prej sklenilo, da se Bulgarija progtaši za neodvisno in da sporoči to knezu. Sklep je bil do 5. t. m. uradni tajen. — Ferdinand se bo imenoval „Car Bulgarije.“ — Iz Carigrada prihajajo vesti, da je na novo mobiliziranih 6 kavalerijskih polkov, ki odidejo takoj na mejo, tako da je ondi sedaj mobiliziranih 20 polkov. Istotako prihajajo iz Carigrada vesti o močnem gibanju rumunskih čet na deželni meji. — Bulgarski vojni minister je vpoklical vse v inozemstvu komandirane častnike, ker jih nujno rabijo. Bulgarija vpoklicala namreč v najkrajšem času 50.000 rezervistov. — Ruski listi poročajo, da je Turčija odpoklicala svoje vojaštvo od perzijske meje, da ga vporabi na bulgarski. — Neki turški diplomat je izjavil, da ne veruje, da bi Turčija mirno prenesla neodvisnost Bulgarije. — Angleški krogi trdijo, da je Anglija zato proti neodvisnosti Bulgarije, ker je vsled tega vojska neizogibna. — V Bulgariji vlada nepopisno veselje. — Avstro-ogrška vlada je dne 6. t. m. naznanila v okrožnici, da je Bosno in Hercegovino priklapila, ob enem pa se odpove novipazarskemu sandžaku in odpokliče od ondoš svoje čete.

— **Deželni zbor.** Poslanec dr. Jankovič je vložil s tovariši dne 15. septembra t. l. sledečo interpelacijo: Visoki deželni zbor! Dne 25. novembra 1907 sta bila podpisani in gospod c. kr. uradni zdravnik iz Brežic dr. Jokits pozvana k okrajni sodnji v Kozjeh da preiščeta duševno stanje Matjaža Kostanjseka od Sv. Petra pod Sv. Gorami, ki se ga je nameravalo staviti pod kuratelo. O stvari bi se bilo lahko že razsodilo, ker je bilo predloženo poročilo deželne blaznice Feldhof pri Gradcu o bolniku s spoznanjem: Poopnjenje odvodnih možganskih žil in dobljena slaboumnost. Matjaž Kostanjsek je bil namreč vsled zahtev sorodnikov iz nepoznanih vzrokov sprejet dne 27. majnika 1907 v deželno blaznico, dne 3. junija 1907 pa z opombo „neozdravljeno odpuščen.“ Tekom preiskave pa se je dognalo nekaj nepričakovane. Kar se tiče prvega dela diagnoze (spoznanja), nismo našli, da bi bile dotične žile posebno toge, in tudi nobenih drugih znakov, iz katerih bi se dalo sklepati, da so bile odvodne žile poopnene, temveč da se nahajajo anake spremembe odvodnih žil skoraj pri vsakem človeku njegove starosti (mož je star sedaj nad sedemdeset let). Važnejši je bil za nas drugi del spoznanja, ker je mož na vsa naša vprašanja popolnoma logično, pravilno in hitro odgovoril, kakor je pač to glede na stopinjo njegove izobraženosti mogel. Se bolj smo se čudili, ko je tudi na vprašanja, tičočna se boleznii, na katera je baje v blaznici ja-

ko neumno odgovarjal, popolnoma logično in pravilno odgovoril. Ker po tej diagnozi ni bilo upati, da se zdravje poboljša, moralo se je to dozdevno protislovje drugače rešiti. Natanka poskušnja je dognala, da je tolmač vse odgovore Kostanjsekov ali napačno razumel in vsled tega napačno prestavil na nemško, ali da se ga je v taki slabi slovenščini vprašalo, da Kostanjsek vprašan ni razumel in vsled tega tudi napačno odgovoril. Da navedemo le dva primera, se je Kostanjseka vprašalo, koliko krvi-ima približno svinja. Odgovoril je čisto pravilno, da mora biti množina krvi primerno starosti in velikosti različna, da pa je imajo večje svinje po njegovem mnenju 2 do 3 firkle. Z izrazom „firkel“ zaznamoval je Kostanjsek staro mero, po kateri bi torej bilo to 3 do 4 l. Tolmač je prestavil to v nemščino z pol do 1 l. Nadalje je tolmač zamenjal izraz biti in ubiti, vsled česar je nastala iz tega pripoved, da je bil pri zadnjih državnozbornih volitvah pri Sv. Petru pod Sv. Gorami ubit nek kandidat; vsled te povesti se je seveda mislilo, da ubogi mož duševno ni normalen, ker o teh dogodkih ni nihče ničesar vedel. Pa tudi druga vprašanja so se popolnoma napačno prestavila v nemščino, tako da se ga je konečno spoznalo za slaboumnega, dasi v resnici ni bil. To so hude napake! Za utogega starega moža so imele hude posledice in so mu tudi materielno škodovali, kar je res obžalovanja vredno. Iz tega vzroka stavi podpisani in njegovi tovariši na visoki deželni odbor vprašanje: A. Ali bi ne hotel skrbeti, da se v deželni blaznici, kjer je jako mnogo — nemškega jezika sploh nezmožnih — bolnikov iz Spod. Stajerja, nastavi vsaj eden, slovenščine popolnoma zmožen zdravnik, in B. ali se bodo v bodoče, dokler takega zdravnika iz katerikoli vzrokov še ne bo v zavodu, rabili za tolmačenje le v resnici inteligentni, slovenščine popolnoma zmožni tolmači? — Dr. F. Jankovič in tovariši. — V seji dne 4. oktobra je predlagal dr. Jankovič, naj deželni zbor izposluj pri finančnem ministertvu, da se lastnikom žag in mlinov v brežiškem okraju vsled letošnje suše odpisejo pridobinski davki. — Dne 3. t. m. je poslanec dr. Jankovič utemeljeval svoj predlog, tičoč se odpisanja pridobinskega davka vsled suše hudo oškodovanim osebnikom brežiškega okraja. Predlog se je odkazal posebnemu odseku za občinske zadeve.

— **V deželnem zboru goriškem** so začeli slovenski, katoliško-narodni poslanci obstrukcijo, ker se je slovenska liberalna stranka zvezala z italijanskimi krščanskimi socialci ter si hotela z njo razdeliti vsa deželno-zborniška mesta in odseke. Katoliško-narodne poslance podpirajo italijanski naprednjaki pri obstrukciji.

— **Delegacije** se zbere dne 8. oktobra v Budimpešti. V delegacije izvolijo poslanci sami iz sebe posebne odposlance, ki se zovejo delegati. Delegacije, ki se shajajo vsako leto, zborujejo enkrat na Dunaju, enkrat v Budimpešti. Sklepati imajo o skupnih državnih rečeh, o vojaštvu itd. Iz tega sledi, da so delegacije jako važne. Doslej je imela Stajerska, ki izvoli dva delegata, samo nemške delegate. Letos se je dogodilo prvokrat, da bo Stajersko zastopal tudi Slovenec — poslanec dr. Korošec. Doslej smo imeli Slovenci le enega delegata, letos imamo tri: doktor Susteršiča, dr. Korošca in Fona. Vsi trije so člani Slovenskega kluba.

Mala politična naznanila.

Dne 1. oktobra: Iz zanesljivega vira se poroča, da se je včerajšnji ministrski svet v Budimpešti bavil z volilno reformo. — V Budimpešto je prispel včeraj ban Rauch. Njegov prihod je v zvezi z namero sklicati hrvaški sabor. — Berolinski listi poročajo, da je priklapljenje Bosne in Hercegovine k Avstriji sklenjena stvar. — Španska kraljeva dvojica se je pripeljala danes v Budimpešto, kjer jo je sprejel naš cesar z nadvojvodi.

Dne 2. oktobra: Nemci v češkem deželnem zboru nadaljujejo obstrukcijo. — Klub nemških narodnosti je pozval srbske radikale, da izstopijo iz kluba, ker se niso udeležili posvetovanj kluba glede volilne preosnove. — V ministertvu za notranje zadeve so se vršila danes posvetovanja glede na splošno starostno zavarovanje. Načrt, ki je že dogotovljen, ne bo ugodil samo delavcem, ampak do gotove meje tudi malim kmetom in obrtnikom.

Dne 3. oktobra: Ministrski predsednik Beck je izjavil, da hoče doseči, da bo 2. decembra po celi državi mir. — V Zagrebu so se vršile včeraj velike demonstracije delavcev proti Rauchovemu vladanju. — Češki socialdemokrati so priredili več shodov, na katerih so grozili, da če deželni zbor ne izvede volilne preosnove, prenesejo agitacijo za volilno preosnovo na ulice.

Dne 4. oktobra: Odbor soc. demokratske stranke na Ogrskem grozi za slučaj, da se uvede pluralitetna volilna pravica, s splošnim štrajkom po celem Ogrskem. — V Carigradu se je osnoval arabski nacionalni odbor, ki je naperjen proti mladoturškemu.

Dne 5. oktobra: Predvčeršnjim popolnoma je bil ministrski svet, ki so se ga udeležili vsi ministri. Bavil se je z volilno reformo za češki deželni zbor. — Listi poročajo, da predloži vladna češkemu deželnemu zboru načrt volilne reforme v seji prihodnji petek. Istočasno se predloži deželne-

mu zboru tudi zakonski načrt glede ustanovitve parlamentnih odsekov za sporazumljenje med Cehi in Nemci. — Na shodu srednjih stanov na Dunaju je prišlo do burnih prizorov. V predsedstvo ni bil izvoljen noben Slovan, kar je izzvalo silen vihar med slovanskimi delegati.

Dne 6. oktobra: Poslaniški krogi trde, da je Prade obnovil v ministrskem svetu svojo prošnjo za odstop, ker se mu ni posrečilo, da bi bili opuštili Nemci v češkem deželnem zboru obstrukcijo. — Ob demonstracijah v Budimpešti so delavci na policijo dvajsetkrat ustrelili. Stražniki so potegnili sablje in ranili več oseo. — V Zagrebu vlada obsedno stanje.

Razne novice.

* **Osebna vest.** Za suplenta na gimnaziji v Novem mestu je imenovan gospod dr. Josip Rožman.

* **Iz šole.** Kot stalna nadučiteljica sta nastavljena: V Veržeju stalni učitelj Ferdo Sprager pri St. Ilju v Slov. goricah in v Remšniku stalni nadučitelj Anton Glaser iz St. Javžja na Peči; stalen učitelj je postal v Kapeli pri Brežicah začasni učitelj Franc Vadnal pri Sv. Petru pod Sv. Gorami, v Sromlje pride za stalno učiteljico učit. suplentinja Antonija Danen iz Hrasnika, v Zdolah je postala tamošnja začasna učiteljica Ljudmila Sircelj stalna, v Spitalič pride za stalnega učitelja začasni učitelj Ivan Keržič v Čadramu, na Vurbergu je nastavljen stalno tamošnji učiteljski suplent Ivan Lešnik. Stalni učitelj na Ponikvi Tomaž Grah pride na lastno prošnjo v pokoj.

* **Izpremembe** v misijonjski kongregaciji. C. gospod Francišek Javšovec, ki je doslej šest let neumorno deloval kot predstojnik cerkve presv. srea Jezusovega v Ljubljani, pride za superijora k sv. Jožefu v Celje; na njegovo mesto v Ljubljano pa pride č. g. Valentin Eržen, doslej superijor misijonske hiše v Marboru. Za superijora v Maribor pride č. g. Gregor Flis iz Ljubljane.

* **Slov. kršč. soc. zveza** je v zadnji seji 1. oktobra sklenila, toplo podpirati težnjo šentiljskega bralnega društva, glede zidanja društvenega doma v St. Ilju. — Pri razpravi o društvi v Leitersbergu, Studencih in Sv. Emi se je sklenilo istim priskočiti na pomoč z denarnimi sredstvi in podporo v knjigah. — V Savinjski dolini se snuje novo izobraževalno društvo. — Pristop k zvezi je priglasilo slov. kat. izobr. društvo v Leitersbergu. — Zveza je izdala narodni kolek v korist obmejnih Slovencev. Opis istega na drugem mestu. — Pri volitvi blagajnika na mesto odislega č. g. Spindlerja je bil izvoljen č. g. Vinko Zolgar od Sv. Magdalene v Mariboru. Č. g. Spindlerju se izreče za njegovo neutrudno delovanje zahvala. Začetek obrambnega dela v obmejnih župnijah dobro napreduje. Nadalje sta se sklenila organizirati v obrambnem smislu zopet dve župniji. — Ključnica S. K. S. Z., ki se je še-le pred kratkim otvorila, dobro napreduje. Glede števila in raznovrstnosti knjig je gotovo ena najboljših na Stajerskem.

* **Slovenski koleki** „Obmejnim bratom v pomoč“ so okusno izdelani v rdeči barvi, predstavljajo ozemlje, kjer Slovenci prebivajo, in s tem tudi slovensko narodno mejo. Tako je izražen njih namen. Črke: T. G. L. M. C. pomenijo Trst, Gorico, Ljubljano, Maribor, Celovec; pozabljeni pa seveda tudi niso rezijanski Slovenci in Prekmurci. Za marsikoga bo ta kolek kos nazornega pouka, ker bo tukaj prvokrat videl celotno podobo slovenske meje. Rodoljubi, kupujte pridno te koleke! Slovenci, širite jih! Obmejnim bratom v pomoč! Dobivajo se po 2 v komad pri S. K. S. Z. v Mariboru.

* **Zadnje število** našega lista je zaplenilo državno pravdnistvo, ker smo popolnoma resnično in nepristransko opisali dogodke zadnjih dni. Se celo take vrstice so nam zaplenili, katere smo posneli iz drugih listov, katerih pa drugod niso zaplenili. Nemški listi po Stajerskem pa nemoteno psvojajo naš narod z najgoršimi priimki ter pridigujejo boj kot proti slovenskim gostilnam, trgovinam in obrtnikom.

* **Ljudske šole** na slovenskem Stajerskem. Zelo žalostno in naravnost sramotno za nas Slovence je dejstvo, da imamo na Spodnjem Stajerskem vse polno ljudskih šol z nemškimi učnim jezikom. Naj omenimo le nekaj takih krajev: Ljutomer, Studenci pri Mariboru, Pekre na Pohorju, Pobrežje, Razvanje, Radvanje, Muta, Sobota, St. Ilj v Slov. gor. in nebroj drugih. Te šole nam vzgojijo najhujše janičarje, pravo sramoto slovenskega naroda. Skrajni čas je, da se slovenski starši enkrat zavedajo svoje dolžnosti in da pošljejo svoje otroke samo v slovenske šole.

* **Zapomnite si je!** Dne 6. septembra se je v Kamnici pri Mariboru v prid nemškemu šulerajnu vršila slavnost, za katero so po izkazu „Marburger Zeitung“ denarne in drugačne prispevke darovali med drugimi: leotar Gert, trgovec Fontana, Frančič, Grubitsch, Kokoschinegg, Martinz, Michlitsch, Mydlil, Murko, Pirchan, Platzer, Schmidl, Worsche, steklarji Macher, Bernhard in Wagrandl, notar HanB in advokat Lorber.